

Силабус

вибіркової дисципліни

ОСОБЛИВОСТІ КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ У ГАЛУЗЯХ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Назва дисципліни:	ОСОБЛИВОСТІ КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ У ГАЛУЗЯХ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
Рівень вищої освіти:	Перший бакалаврський
Сторінка курсу в Moodle:	https://dl.khadi.kharkov.ua/course/view.php?id=855
Обсяг освітнього компоненту	4 кредити (120 годин)
Форма підсумкового контролю	залік
Консультації:	за графіком
Назва кафедри:	кафедра обліку і оподаткування
Мова викладання:	Українська, англійська
Керівник курсу:	Вербицька Вікторія Іванівна, к.е.н., доцент
Контактний телефон:	(057) 738-77-86
E-mail:	verbytska@i.ua

Короткий зміст освітнього компоненту:

Метою є формування у студентів сукупності знань формування системи знань про сутність калькулювання собівартості та її особливості в галузях економічної діяльності на рівні професійних вимог зі спеціальності.

Предмет: теоретичні та методологічні основи, методичні положення систем і алгоритмів калькулювання собівартості у галузях економічної діяльності

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- обґрунтування і представлення єдиних теоретико-методологічних засад систем і алгоритмів калькулювання собівартості;
- вивчення основних понять калькулювання та собівартості;
- формування напрямків удосконалення калькулювання собівартості;
- набуття практичних навичок розв’язання конкретних завдань;
- формування вмінь творчого пошуку резервів удосконалення фінансово-звітної діяльності підприємства.

Передумови для вивчення освітнього компоненту:

Бухгалтерський облік; Економіка підприємства.

Компетентності, яких набуває здобувач:

Загальні компетентності:

Здатність розв’язувати складні завдання і проблеми у сфері професійної діяльності з обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні:

Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Навички використання сучасних інформаційних систем і комунікаційних технологій.

Фахові:

Використовувати математичний інструментарій для дослідження соціально-економічних процесів, розв'язання прикладних завдань в сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування

Здатність до відображення інформації про господарські операції суб'єктів господарювання в фінансовому та управлінському обліках, їх систематизації, узагальнення у звітності та інтерпретації для задоволення інформаційних потреб осіб, що приймають рішення

Результати навчання :

Розуміти місце і значення облікової, аналітичної, контрольної, податкової та статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів обліково-аналітичної інформації у вирішенні проблем в сфері соціальної, економічної і екологічної відповідальності підприємств

Формувати і аналізувати фінансову, управлінську, податкову і статистичну звітність підприємств та правильно інтерпретувати отриману інформацію для прийняття управлінських рішень

Розуміти організаційно-економічний механізм управління підприємством та оцінювати ефективність прийняття рішень з використанням обліково-аналітичної інформації

Визначити напрями підвищення ефективності формування фінансових ресурсів, їх розподілу та контролю використання на рівні підприємств різних організаційно-правових форм власності

Усвідомлювати особливості функціонування підприємств в сучасних умовах господарювання та демонструвати розуміння їх ринкового позиціонування

Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження соціально-економічних явищ і господарських процесів на підприємстві.

Тематичний план

№ теми	Назва тем (ЛК, ЛР, ПР, СЗ, СР)	Кількість годин	
		очна	заочна
1	2	3	4
1	ЛК Поняття та склад собівартості продукції.	2	1
	Загальні питання калькулювання собівартості		
	ПР Основні засади та проблеми калькулювання	2	1
	СР Правові засади облікової політики	6	10
2	ЛК Калькулювання собівартості за економічними елементами	2	0.25
	ПР Принципи та форми калькулювання	2	
	СР Завдання калькулювання на підприємстві	4	8
3	ЛК. Калькулювання собівартості за статтями витрат	2	0.25
	ПР Основи калькулювання	2	1
	СР Адміністративні видатки, видатки на збут та інші видатки операційної діяльності.	6	10
4	ЛК Калькулювання витрат операційної діяльності	1	0.25
	СР Загальновиробничі витрати	6	10
5	ЛК Калькулювання витрат звичайної діяльності	2	0.25
	ПР розрахунок собівартості методом прямих та поглинених витрат	2	1

	СР Номенклатура статей витрат звичайної і надзвичайної діяльності підприємств	6	10
6	ЛК Особливості калькулювання собівартості в будівництві	2	0.5
	ПР Визначення собівартості продукції при використанні прямих витрат праці як бази для розподілу накладних витрат	2	0.5
	СР Особливості визначення собівартості за будівельним контрактом.	10	12
7	ЛК Особливості калькулювання собівартості в сільському господарстві	2	0.5
	ПР Визначення операційних центрів і провідників витрат відповідно до авс-методу	2	
	СР Принципи планування собівартості продукції сільського господарства.	6	4
8	ЛК Особливості калькулювання собівартості в торгівлі	2	0.5
	ПР Визначення повної собівартості та оптової ціни готової продукції	2	0.5
	СР Форми калькулювання в торгівлі.	6	8
9	ЛК Особливості калькулювання собівартості в автотранспорті	1	0.5
	ПР Складання планової калькуляції на послуги	2	
	СР Класифікація транспортних витрат.	8	10
Разом	ЛК	16	4
	ПР (ЛР, СЗ)	18	4
	СР	88	112

Методи навчання:

- 1) словесні: 1.1 традиційні: лекції, пояснення, розповідь тощо;
- 1.2 інтерактивні (нетрадиційні): проблемні лекції, дискусії тощо;
- 2) наочні: метод ілюстрацій, метод демонстрацій
- 3) практичні: 3.1 традиційні: практичні заняття, семінари;
- 3.2 інтерактивні (нетрадиційні): ділові та рольові ігри, тренінги, семінари-дискусії, «круглий стіл», метод мозкової атаки.

Система оцінювання та вимоги:

Поточна успішність

1 Поточна успішність здобувачів за виконання навчальних видів робіт на навчальних заняттях і за виконання завдань самостійної роботи оцінюється за допомогою чотирибальної шкали оцінок з наступним перерахуванням у 100-бальною шкалу. Під час оцінювання поточної успішності враховуються всі види робіт, передбачені навчальною програмою.

1.1 Лекційні заняття оцінюються шляхом визначення якості виконання конкретизованих завдань.

1.2 Практичні заняття оцінюються якістю виконання контрольного або індивідуального завдання, виконання та оформлення практичної роботи.

1.3 Лабораторні заняття оцінюються якістю виконання звітів про виконання лабораторних робіт.

1.4 Семінарські заняття оцінюються якістю виконання індивідуального завдання/реферату.

2 Оцінювання поточної успішності здобувачів вищої освіти здійснюється на кожному практичному занятті (лабораторному чи семінарському) за чотирибальною шкалою («5», «4», «3», «2») і заносяться у журнал обліку академічної успішності.

– «відмінно»: здобувач бездоганно засвоїв теоретичний матеріал, демонструє глибокі знання з відповідної теми або навчальної дисципліни, основні положення;

– «добре»: здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає

його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного;

– «задовільно»: здобувач в основному опанував теоретичні знання навчальної теми, або дисципліни, орієнтується у першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, невпевнено відповідає на додаткові питання, не має стабільних знань; відповідаючи на питання практичного характеру, виявляє неточність у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою професією;

– «незадовільно»: здобувач не опанував навчальний матеріал теми (дисципліни), не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

3 Підсумковий бал за поточну діяльність визнається як середньоарифметична сума балів за кожне заняття, за індивідуальну роботу, поточні контрольні роботи за формулою:

$$K^{поточ} = \frac{K1 + K2 + \dots + Kn}{n},$$

де $K^{поточ}$ – підсумкова оцінка успішності за результатами поточного контролю;

$K1, K2, \dots, Kn$ – оцінка успішності n -го заходу поточного контролю;

n – кількість заходів поточного контролю.

Оцінки конвертуються у бали згідно шкали перерахунку (таблиця 1).

Таблиця 1 – Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу

4-бальна шкала	100-бальна шкала	4-бальна шкала	100-бальна шкала	4-бальна шкала	100-бальна шкала	4-бальна шкала	100-бальна шкала
5	100	4,45	89	3,90	78	3,35	67
4,95	99	4,4	88	3,85	77	3,3	66
4,9	98	4,35	87	3,80	76	3,25	65
4,85	97	4,3	86	3,75	75	3,2	64
4,8	96	4,25	85	3,7	74	3,15	63
4,75	95	4,20	84	3,65	73	3,1	62
4,7	94	4,15	83	3,60	72	3,05	61
4,65	93	4,10	82	3,55	71	3	60
4,6	92	4,05	81	3,5	70	від 1,78 до 2,99	від 35 до 59
						повторне складання	
4,55	91	4,00	80	3,45	69	від 0 до 1,77	від 0 до 34
4,5	90	3,95	79	3,4	68	повторне вивчення	

Підсумкове оцінювання

1 Екзамен проводиться після вивчення всіх тем дисципліни і складається здобувачами вищої освіти в період екзаменаційної сесії після закінчення всіх аудиторних занять

2 До екзамену допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали всі види робіт передбачені навчальним планом з дисципліни:

- були присутні на всіх аудиторних заняттях (лекції, семінари, практичні);
- своєчасно відпрацювали всі пропущені заняття;
- набрали мінімальну кількість балів за поточну успішність (не менше 36 балів, що відповідає за національною шкалою «3»);

Якщо поточна успішність з дисципліни нижче ніж 36 балів, здобувач вищої освіти має можливість підвищити свій поточний бал до мінімального до початку екзаменаційної сесії.

3 Оцінювання знань здобувачів при складанні екзамену здійснюється за 100-бальною шкалою.

Оцінювання знань здобувачів шляхом тестування здійснюється за шкалою:

- «Відмінно»: не менше 90 % правильних відповідей;
- «Дуже добре»: від 82 % до 89 % правильних відповідей;
- «Добре»: від 74 % до 81 % правильних відповідей;
- «Задовільно»: від 67 % до 73% правильних відповідей;
- «Задовільно достатньо»: від 60 % до 66 % правильних відповідей;
- «Незадовільно»: менше 60 % правильних відповідей.

4 Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається як середньозважена оцінка, що враховує загальну оцінку за поточну успішність і оцінку за складання екзамену.

5 Розрахунок загальної підсумкової оцінки за вивчення навчальної дисципліни проводиться за формулою:

$$PK^{екз} = 0,6 \cdot K^{поточ} + 0,4 \cdot E,$$

де $PK^{екз}$ – підсумкова оцінка успішності з дисциплін, формою підсумкового контролю для яких є екзамен;

$K^{поточ}$ – підсумкова оцінка успішності за результатами поточного контролю (за 100-бальною шкалою);

E - оцінка за результатами складання екзамену (за 100-бальною шкалою).

0,6 і 0,4 – коефіцієнти співвідношення балів за поточну успішність і складання екзамену.

6 За виконання індивідуальної самостійної роботи та участь у наукових заходах здобувачам нараховуються додаткові бали.

6.1 Додаткові бали додаються до суми балів, набраних здобувачем вищої освіти за поточну навчальну діяльність (для дисциплін, підсумковою формою контролю для яких є залік), або до підсумкової оцінки з дисципліни, підсумковою формою контролю для якої є екзамен.

6.2 Кількість додаткових балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їх об'єму та значимості:

- призові місця з дисципліни на міжнародному / всеукраїнському конкурсі наукових студентських робіт – 20 балів;
- призові місця з дисципліни на всеукраїнських олімпіадах – 20 балів;
- участь у міжнародному / всеукраїнському конкурсі наукових студентських робіт – 15 балів
- участь у міжнародних / всеукраїнських наукових конференціях студентів та молодих вчених – 12 балів;
- участь у всеукраїнських олімпіадах з дисципліни – 10 балів
- участь в олімпіадах і наукових конференціях ХНАДУ з дисципліни – 5 балів;
- виконання індивідуальних науково-дослідних (навчально-дослідних) завдань підвищеної складності – 5 балів.

6.3 Кількість додаткових балів не може перевищувати 20 балів.

7 Загальна підсумкова оцінка за вивчення навчальної дисципліни не може перевищувати 100 балів.

Загальна підсумкова оцінка за вивчення навчальної дисципліни визначається згідно зі шкалою, наведеною в таблиці 2.

Таблиця 2 – Шкала оцінювання знань здобувачів за результатами підсумкового контролю з навчальної дисципліни

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС	
	екзамен	залік	Оцінка	Критерії
90-100	Відмінно	Зараховано	A	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до максимального
80–89	Добре	Зараховано	B	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального
75-79			C	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, деякі практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані недостатньо, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками
67-74	Задовільно		D	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки
60–66			E	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, багато передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального.

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС	
	екзамен	залік	Оцінка	Критерії
35–59	Незадовільно	Не зараховано	FX	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання)
0–34			F	Теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, усі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до якого-небудь значущого підвищення якості виконання навчальних завдань (з обов'язковим повторним курсом)

Політика курсу:

- курс передбачає роботу в колективі, середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики;
- освоєння дисципліни передбачає обов'язкове відвідування лекцій і практичних занять, а також самостійну роботу;
- самостійна робота передбачає вивчення окремих тем навчальної дисципліни, які винесені відповідно до програми на самостійне опрацювання, або ж були розглянуті стисло;
- усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін;
- якщо здобувач вищої освіти відсутній на заняттях з поважної причини, він презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача;
- під час вивчення курсу здобувачі вищої освіти повинні дотримуватись правил академічної доброчесності, викладених у таких документах: «Правила академічної доброчесності учасників освітнього процесу ХНАДУ» (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_67_01_dobroch_1.pdf), «Академічна доброчесність. Перевірка тексту академічних, наукових та кваліфікаційних робіт на плагіат» (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_85_1_01.pdf), «Морально-етичний кодекс учасників освітнього процесу ХНАДУ» (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_67_01_MEK_1.pdf).
- у разі виявлення факту плагіату здобувач отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі;
- списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Рекомендована література:

1. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) в промисловості : Наказ міністерства промислової політики України від 09.07.2007 № 373 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0373581-07#Text>
2. Про затвердження нової редакції Методичних рекомендацій з формування собівартості будівельно-монтажних робіт : Наказ міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 31.12.2010 № 573. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0573738-10#Text>
3. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості в сільському господарстві : Наказ Міністерства аграрної політики України від 18.05.01. № 132 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0132555-01#Text>
4. Методичні рекомендації з формування складу витрат та порядку їх планування в торговельній діяльності: Наказ Міністерства економіки та з питань Європейської інтеграції України від 22.05.02 № 145. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0145569-02#Text>
5. Методичні рекомендації з формування собівартості перевезень (робіт, послуг) на транспорті : Наказ Міністерства транспорту України від 05.02.01 № 65 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0065361-01#Text>
6. Давидюк Т. В. Методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції у вітчизняних нормативних актах : напрями удосконалення. *Економіка: реалії часу*. 2016. № 1(23). С. 6–13.
7. Про затвердження Методичних положень з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) на підприємствах з газопостачання та газифікації URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0394558-06#Text>
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.99 N 318. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>
9. Методи обліку витрат і калькулювання собівартості. Фактор Україна. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2016/april/issue-32/article-17160.html>
10. Собівартість сільгосппродукції : особливості розрахунку. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/agro-4-spetsvypusky-dlia-ahropidpriemstv-91-sebestoimost-selxozprodukcii-osobennosti-rascheta>
11. Москаленко В.А. Особливості методики калькуляції собівартості в різних галузях народного господарства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління* Випуск 2 (02) 2016. С.187-190.
12. Вербицька В.І., Ковалева Т.В., Попова А.М., Хорошилова І.О. Методичний підхід до обліку та калькулювання витрат по інноваційним проектам. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва : зб. наук. праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету*. 2019. № 1 (22). Харків : Стиль-Издат. С. 79-89.
13. Вербицька В. І., Сагорєв Д. М. Документальні прийоми дослідження операцій по виробництву продукції тваринництва при проведенні експертизи. *Актуальні проблеми теорії і практики експертизи товарів : Матеріали VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 4-5 квітня 2019р. м. Полтава*. Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», 2019. С. 11-16.

Додаткові джерела:

1. дистанційний курс:
<https://dl.khadi.kharkov.ua/course/view.php?id=855>
2. <http://www.rada.gov.ua>.

- 3. <http://www.kmu.gov.ua>.
- 4. [http:// www.balance.dp.ua](http://www.balance.dp.ua).
- 5 <http://www.voby.com.ua>.
- 6. <http://www.factor.kharkov.com>.

Розробник (розробники)

силабусу навчальної дисципліни _____
підпис

_Вербицька В.І._____
ПІБ

Завідувач кафедри

підпис

_Ковальова Т.В._____
ПІБ